

Advies

**Algemene Raad i.s.m. de
Sectorraad Kunsten en Erfgoed
en de Sectorraad Sociaal-
Cultureel Werk
29 01 2021**

**Advies over de eindtermen 2^e en 3^e graad secundair
onderwijs**

Situering

Op 18 december 2020 keurde de Vlaamse Regering het voorontwerp van decreet over de onderwijsdoelen voor de tweede en derde graad van het secundair onderwijs goed. Het voorontwerp van decreet werd voor advies voorgelegd aan de VLOR, de SERV en de Raad van State.

De SARC werd niet formeel om advies gevraagd, maar vermits het thema voor alle sectoren binnen het beleidsdomein CJSM relevant is, werd beslist te reageren via een advies op eigen initiatief.

In het verleden heeft de SARC meermaals adviezen uitgebracht over de plaats van cultuur in de eindtermen van het regulier onderwijs: bij [rapport van het participatief publiek debat over de eindtermen](#) (10/11/2016), bij het project "Van LeRens Belang?", bij de herziening van de eindtermen (25/03/2016) en bij het [decreet over de einddoelen van de 1e graad secundair onderwijs](#) (3 oktober 2018). Het voorliggend advies kwam tot stand na bespreking in de Algemene Raad en de sectorraden Kunsten en Erfgoed en Sociaal-Cultureel Werk en werd via een schriftelijke procedure gefinaliseerd.

Historiek

Het [kaderdecreet](#) rond de opmaak van einddoelen tekende een participatief beleidsproces uit waarin de ontwikkelcommissies (samengesteld uit vertegenwoordigers van de koepels en de netten, leraren en experts) en de valideringscommissie centrale actoren zijn in de update van eindtermen voor de tweede en derde graad van het secundair onderwijs. Eind juni 2020 werd door de Vlaamse Regering een eerste ontwerp goedgekeurd waarin een reeks einddoelen werden opgenomen, op basis van het rapport van de valideringscommissie en in samenspraak met de onderwijsverstrekkers. De ontwikkelcommissie reageerde op

dit voorstel met een [open brief](#). Het voorstel werd voor advies voorgelegd aan de VLOR en de SERV. Daarbij werd hen gevraagd om zich bij hun analyse te laten adviseren door afgevaardigden van de ontwikkel- en valideringscommissies. Eind augustus 2020 werd een hearing gehouden, waar leden van de ontwikkelcommissie "cultureel bewustzijn en culturele expressie" niet aanwezig konden zijn. De betrokken experts bezorgden wel hun reactie op de aanpassingen. In het [eindadvies](#) van de VLOR/SERV komen de aanpassingen op de eindtermen rond cultureel bewustzijn en culturele expressie minder scherp aan bod.

Intussen werden omwille van de grote tijdsdruk op dit dossier door bepaalde onderwijsverstrekkers op basis van de voorliggende versie modellesroosters bekend gemaakt, waartegen de kunstleerkrachten in verzet kwamen.

Op het ogenblik van de totstandkoming van dit advies, werd het decreet behandeld in de Commissie voor Onderwijs van het Vlaams Parlement.

Advies

De vastlegging van de eindtermen rond de sleutelcompetentie cultureel bewustzijn en culturele expressie blijft duidelijk voor beroering zorgen. Zonder ons uit te spreken over welke einddoelen op welke manier gewijzigd zouden moeten worden, willen we wijzen op het breed maatschappelijk belang van deze sleutelcompetentie in het regulier onderwijs, de jeugdsector en daarbuiten.

De SARC sluit zich aan bij het advies van de SERV en benadrukt daarbij het toenemend belang van soft skills zoals creativiteit, initiatief, nieuwsgierigheid en verbeelding-competenties waarvoor de culturele sector de professionele omkadering van onderwijsverstrekkers mee kan versterken. Meermaals wees de SARC in zijn adviezen op de samenwerking tussen Onderwijs en Cultuur, Jeugd, Media en Sport. De verhoogde aandacht voor bv. mediawijsheid in het onderwijs is eerder reeds onderschreven als een positieve ontwikkeling. Ook de aandacht voor lichamelijk en mentaal welzijn via beweging en sport kan niet ontbreken. De cultuur-, sport en mediasector delen dus dezelfde bezorgdheden over de kwaliteit van het aanbod en de evenwichtige aandacht voor deze domeinen in het curriculum van de beoogde doelgroep.

De samenleving heeft meer dan ooit een (beroeps)bevolking nodig die de toekomst vormgeeft met een combinatie van harde competenties en zachte vaardigheden. Het zullen anders opgeleide en ingestelde mensen moeten zijn die ons op de lange termijn naar een leefbare wereld gidsen. Geen kleine opdracht. Het gereedschap dat jonge mensen nu aangereikt krijgen in het onderwijs, zal nodig zijn om te bouwen aan die toekomst. De komende generaties zullen *future proof* praktijken en oplossingen moeten ontwikkelen die voortvloeien uit een evenwicht tussen wetenschap, technologie, wiskunde, techniek, ... en historisch bewustzijn, mediawijsheid, milieubewustzijn, empathie, ... Ze zullen hiervoor veel creativiteit aan de dag moeten leggen.

Het belang van het scheppen van een breed cultureel kader (i.c. door meer gerichte aandacht voor specifieke cultuur- en kunstvakken en welomschreven eindtermen in het onderwijs) kan niet genoeg benadrukt worden. Historisch besef,

cultureel kader, "ken je canon", ... zijn cruciaal. De impact daarvan naar het hier en nu en waar we met zijn allen naar streven, krijgt slechts betekenis door het te plaatsen in een (culturele, historische, wereldwijde) ruimte en tijd.

Iedereen heeft in principe toegang tot cultuurhuizen en kunstacademies, openbare en private of commerciële instellingen, maar lang niet iedereen vindt om de gekende redenen ook die weg. Mutatis mutandis geldt dit ook voor sport en media. Daarin ligt dan ook een kerntaak van het onderwijs, om elke moderne burger sterker te wapenen, niet alleen als (latere) gebruiker en verbruiker, maar vooral ook als mens met een open geest in de wereld.

En dat vraagt nu eenmaal de nodige aandacht en leestijd(en).

De erg interessante publicatie '*Uit de schaduw*' gaat uitgebreid in op een aantal recente ontwikkelingen¹. Ook uit het recente bevolkingsonderzoek amateurkunsten (www.amateurkunsten.be) blijkt opnieuw scherp dat wie als kind in aanraking komt met kunst en cultuur vaker op latere leeftijd zelf participeert én dit ook doorgeeft aan zijn kinderen. Voor jongeren die opgroeien in armoede is de aandacht voor culturele, artistieke en sportactiviteiten van nog groter belang, omdat ze daaraan nog minder deelnemen in hun vrije tijd. De mogelijkheden om talenten of interesses te ontdekken mag in geen geval beperkt worden.

De complexiteit van de einddoelen vergt een uitgebalanceerde keuze, waarbij het steeds raadzaam is geen van de onderscheiden doelen te verwaarlozen. Bovendien moeten de einddoelen voldoen aan elk van de 8 sleutelcompetenties die volgens de Europese Unie nodig zijn om te kunnen participeren aan onze snel veranderende maatschappij, waarvan "cultureel bewustzijn en culturele expressie" er een is. De dynamiek van de eindtermen mag niet leiden tot een uitputtende concurrentieslag. Daarom acht de SARC het ook van hoog belang om de samenwerking tussen onderwijs en de cultuur-, jeugd-, sport- en mediasector te intensifiëren zodat een maximale complementariteit bereikt wordt, richting een gemeenschappelijk doel, met name de ontwikkeling van jonge mensen tot cultureel competente, ondernemende, zelfbewuste, kritische, onderlegde, gezonde en gemotiveerde burgers. Voor elk van de sectoren zijn er winsten te boeken en liggen kansen voor een intensere samenwerking voor het grijpen. Talloze rapporten die wijzen in deze richting blijven vooralsnog onderbenut.

Het is van groot belang dat iedereen zijn verantwoordelijkheid opneemt. De SARC reikt de hand aan de onderwijspartners en de betrokken adviesorganen om partner te zijn in dit debat. Het is dan ook te betreuren dat de SARC niet ab initio betrokken werd bij de totstandkoming ervan. Gelet op het evolutief karakter van de competentiedoelen kan dit in de toekomst een aandachtspunt zijn.

Namens de Algemene Raad,
Annick Schramme, algemeen voorzitter
Bart Dierick, algemeen secretaris

¹ <https://www.publiq.be/nl/inzichten-en-praktijk/download-hier-uit-de-schaduw>

Namens de Sectorraad Kunsten en Erfgoed,
Bart Demuyt, voorzitter
Sigrid Bosmans, ondervoorzitter
Laura Van Wijnsberghe, secretaris

Namens de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk,
Frie De Greef, voorzitter
Dirk Verbist, ondervoorzitter
Liesbeth Lemiere, secretaris